

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Kliimaminister Kristen Michal

Keskkonnaameti peadirektor Rainer Vakra

Riigimetsa Majandamise Keskuse juhatuse esimees Mikk Marran

Meie: 18.03.2024 nr 1-5/24/6146

Avalik kiri Rail Balticu hüvitusmeetmeteks kavandatud metsade raiete teemal

Rail Baltic on üks Eesti läbi aegade suurimaid taristuprojekte. Läbi Eesti kulgev raudtee trassikoridor kahjustab paljusid väärtuslikke elupaiku ning lõikab üksteisest ära mitmete liikide populatsioonid. Eriti suur keskkonnamõju on Pärnumaal, kus trass kulgeb peamiselt loodusmaastikus. Keskkonnakahjude hüvitamiseks oli kokku lepitud, et hävinevate elupaikade asemel võetakse kaitse alla mujal asuvad elupaigad. 6. märtsil sai avalikuks, et hüvitusmeetmeteks kavandatud metsad on RMK suures osas maha raiunud.

Mõjusid metsisele on Eesti Ornitoloogiaühingu eestvedamisel hinnatud juba 2018. aastal alanud töös "Rail Baltica metsise asurkonna kaitsemeetmete, seire ja elupaikade taastamise programmi strateegia ja rakendusplaan". Suures osas sellel tööl põhinev metsise hüvitusmeetmete paketi väljatöötamine algas augustis 2023. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi juhitud protsessi olid kaasatud nii keskkonnaekspertid kui ka RMK, Keskkonnaamet, Kliimaministeerium ja Keskkonnaagentuur. 25. oktoobril 2023 saadeti hüvitusmeetmete kava eelnõu kõigile osapooltele tutvumiseks ja kommenteerimiseks. 24. novembril 2023 toimus koosolek, kus osalesid mitmed RMK töötajad, nende hulgas peametsaülem Andres Sepp ja Pärnumaa metskonna metsaülem Heiki Ärm. Pärast seda koosolekut toimus arutletu põhjal veel korduvalt materjalide täiendamine ning tagasisidestamine kõigi kaasatud osapooltega, kuni 18. detsembril 2023 saatis Regionaal- ja Põllumajandusministeerium hüvitusmeetmete kava RMK-le ja Keskkonnaametile kooskõlastamiseks.

Seega ei ole usutavad RMK ja Keskkonnaameti esitatud väited, et nad ei olnud hüvitusmeetmeteks ettenähtud aladega kursis. Jaanuari jooksul jõudis RMK esitada planeeritavatele kaitsealadele ja nende puhvritele sadu raieteatise kokku 1107 hektarile ning sellest 283 hektarit juba ka ära raiuda. Nendele aladele esitatud metsateatiste hulk ning raiete tegemise kiirus osutab RMK töötajate teadlikule otsusele sealt võimalikult palju metsa enne ära raiuda, kui alad kaitse alla lähevad. Sarnaseid juhtumeid on RMK poolt olnud ka varem, näiteks Kaitseväe keskpõlügeni Natura hüvitusmeetmete puhul.

Sellise tegutsemisega mindi otseselt vastuollu riigi tasandil kokkulepituga ning tekitati oluline kahju loodusväärtustele, Rail Balticu projektile kui ka RMK-le ja teistele seotud osapooltele. Kuna raietega hävitati olulised metsise hüvitusalad tuleb alade valiku protsessi taaskord

alustada, mõjutab see Rail Balticu valmimise tähtaegu. Kuna hüvitusaladeks olid määratud kõige kvaliteetsemad elupaigad siis uusi, vähem kvaliteetseid hüvitusalasid, tuleb sama hüvitusmõju saavutamiseks kaitse alla võtta suuremal pindalal.

Riigiasutused on juhtumist olnud teadlikud alates 2024. aasta jaanuari lõpust. Arvestades, et tekitatud on oluline rahaline ja keskkonnakahju, ootab Eesti Keskkonnaühenduste Koda vastuseid järgmistele küsimustele:

1. Kas raieteatiseid esitanud RMK töötajate suhtes on algatatud teenistuslik järelevalve?
2. Kas raieteatiseid kinnitanud Keskkonnaameti ametnike suhtes on algatatud teenistuslik järelevalve?
3. Kui suur on teie hinnangul põhjustatud keskkonnakahju ning kes ning kuidas selle hüvitab?
4. Kui suur on teie hinnangul põhjustatud majanduslik kahju seoses Rail Balticu rajamise protsessi pikenedamisega ning kes selle eest vastutab?
5. Kas RMK ja Keskkonnaameti käitumine oli teie hinnangul õiguspärane? Kui teie hinnangul taotleti ja teostati raied õiguspäraselt, on õigusnormides ilmselgelt lüngad. Mida tuleb teie hinnangul õigusnormides muuta, et selliseid olukordi edaspidi vältida?
6. Millised on teie hinnangul õiguslikud tagajärjed Rail Balticu otsustusprotsessidele – kuidas hüvitusalade äralangemine mõjutab võimaliku Natura erandi otsuse tegemist ja kas sellist erandi otsust on teie hinnangul praeguses olukorras võimalik teha?
7. Kui kokkulepitud hüvitusmeetmeid ignoreeritakse, sest puuduvat õiguslik alus nende täitmist nõuda, siis millist tähendust otsustusprotsesside käigus tehtavad kokkulepped teie hinnangul üldse omavad?

Kui neile küsimustele ei ole vastuseid veel välja selgitatud, teeme Kliimaministeeriumile ja RMK-le ja Keskkonnaametileettepaneku algatada kiiremas korras põhjalik uurimine. Uurimise sõltumatuse ja läbipaistvuse tagamiseks peaks uurimiskomisjoni kuuluma ka Rail Balticu, Riigikontrolli ja Eesti Keskkonnaühenduste Koja esindaja.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Maia-Liisa Anton

Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator